

GEFAD / GUJGEF 32 (2): 395-407 (2012)

İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi

Determination of Environmental Attitudes of Primary School 5th Grade Students

Emine ÇETİN BALCI

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı,
Ankara/TÜRKİYE, eminecetinbalci@hotmail.com

ÖZ

Bu araştırmada, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarını ölçmek amaçlanmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma; 2011–2012 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde, İstanbul İli'ndeki Bağcılar bölgesinde Mev. 60. Yıl Uçanevler İlköğretim Okulu'nda gerçekleştirilmiştir. 5. sınıflar arasından öğrenim gören ve yansız atama yoluyla belirlenen toplam 139 5. sınıf öğrencisi, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Öğrencilerin her maddeye verdikleri cevaplara ilişkin ortalama, frekans ve yüzdeler verilmiştir. Analizler sonucunda 5. sınıf öğrencilerinin toplam çevresel tutumlarının genel olarak olumlu olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, Çevre eğitimi, Çevre tutum ölçeği.

ABSTRACT

In this study it is aimed to measure the attitudes of primary school 5th grade students towards environment. Survey model is used in the research. The study is carried out in Mev 60. Yıl Uçanevler primary schools in the Bağcılar district in İstanbul city in the second term of 2010–2011. The sample of the study consists of 139 students attending to the 5th grades in the randomly chosen classes. The reliability of the scale is found $\alpha=0,860$. The obtained data is evaluated by descriptive statistical techniques. In the study, in the analysis of the data gathered with mean, frequency, and percent were used. Test is used to compare the differences of items and attitude points of the classes. At the end of analysis, 5th classes were found to be generally positive attitudes of the total environment.

Keywords: Primary school, Environmental education, Environmental attitude scale.

GİRİŞ

Dünyada bütün canlılar organik ya da inorganik maddelerden oluşmuş belli bir ortamda ve karşılıklı etkileşim içinde yaşamlarını sürdürürler. Canlı varlıklar çevrede, birbirleriyle yaşamsal bağlarla bağlı olup, bu ortamda etkileyip aynı zamanda çeşitli yollardan etkilenirler (Güney, 2003).

İnsanoğlu varlığına başladığı andan itibaren çevreyle etkileşim içinde olmuş ve onu değiştirmiştir. Bu değişim, teknolojinin gelişmesi ve insanoğlunun ihtiyaçlarının değişmesiyle günümüzde daha belirgin gözlenmektedir. Çevrede var olan bu değişiklikler çoğu zaman olumsuz boyutta olmakta ve canlı, cansız tüm öğelerin varlığını tehdit edecek boyutta ilerlemektedir. Çevre sorunlarının gelecekte daha büyük sorunlara sebep olabileceği endişesi sürekli dile getirilmektedir. Ulusal ve uluslar arası ilgili otoriteler çevre sorunlarına gereken ilgiyi gösterip; kısa ve uzun vadeli planlar hazırlamaz, insanlara benimsetmez, insanlar alışkanlıklarına devam ederlerse, fosil yakıtları ve bunlardan elde edilen petrokimya ürünlerini; pestisitleri istedikleri gibi kullanırlarsa; orman katliamına devam ederlerse; tahrip edilen ormanların yerine daha fazlasını yetiştirmezlerse; teknolojik gelişmelerde çevreyi ön planda tutmazlarsa; küresel ısınma devam eder, ozon deliği daha da büyürse, dünyamız yakın gelecekte çok büyük felaketlerle yüz yüze gelebilir (Gündüz, 2004).

Çevre sorunlarının hızla artması, canlı yaşamlarının tehlike altına girmesi; dikkatlerin son yıllarda çevre eğitiminde toplanmasına sebep olmuştur. Çevre eğitiminin popülaritesi artmış, çalışmalar hızlanmıştır. Ülkemizde de çevre eğitimi amacıyla çeşitli adımlar atılmaktadır. 1970 ve 1980'li yıllar Türkiye'de çevre sorunlarının önemli boyutlara ulaştığı yıllar olmuştur. Yaşanan çevre sorunları ve dünyadaki gelişmelerle birlikte bu dönem çevre sorunlarına yönelik adımların atılmaya başlandığı yıllar olmuş ve çok sayıda gönüllü kuruluş tarafından Türkiye'de çevre bilincini geliştirme faaliyetleri yapılmıştır. Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği (1969), Doğal Hayatı Koruma Derneği (1975), Türkiye Çevre Vakfı (1978), TEMA Vakfı (1992) bu gönüllü kuruluşlardan bazılarıdır (Sümer, 2007: 280-285).

Bu dönemde yukarıda verilen gönüllü kuruluşların yanında resmi kurumlar tarafından da çevre konusunda çalışmalara başlanmıştır. Bu amaçla 1974'te Devlet Planlama Teşkilatı'na (DPT) bağlı olarak Çevre Sorunları Daimi Danışma Kurulu kurulmuştur. 1978'de çevre sorunlarıyla doğrudan ilgilenmek amacıyla Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı kurulmuştur. 1982'de çevre olgusu ve çevreyi koruma Anayasa'ya girerek sağlıklı bir çevrede yaşamının her vatandaşın hakkı olduğu ve çevre kirliliğinin engellenmesinin bir görev olduğu ifade edilmiştir. 1991 yılına gelindiğinde ise Çevre Bakanlığı kurulmuştur. Bakanlık, 2003 yılında Çevre Bakanlığı ile birleşerek Çevre ve Orman Bakanlığı ismini almıştır (Gültekin ve Budak, 1999: 3-4).

Tüm bu adımlar eğitim alanındaki çalışmalarla da desteklenmiştir. 2005 yılında uygulanmaya başlanan yeni ilköğretim müfredatıyla birlikte çevre eğitimi her kademedeki ilgili kazanımlarla öğrencilere verilmektedir. Türkiye'de çevre eğitimi, ilköğretimde öğrencilere okutulan Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi ve Coğrafya gibi derslerde çeşitli başlıklar altında verilmektedir. Eski programda ilköğretim 1, 2 ve 3. sınıflarda okutulan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı içerisinde çevre konularına genellikle "Okul heyecanım" ve "Dün, bugün, yarın" temalarında çeşitli kazanımlar içerisinde yer verilmiştir. İlköğretim 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içerisinde çevre konuları, her sınıf seviyesinde birer kez olmak üzere toplam dört kazanımda yer bulmaktadır. Öğretim programına bakıldığında ilgili temaların "Yaşadığımız yer", "Bölgemizi tanıyalım", "Ülkemizin kaynakları" ve "Ülkeler arası köprüler" olduğu görülmektedir. İlköğretim 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulan İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı içerisinde çevre konularına 4, 5 ve 7. sınıflarda "Gezegimiz dünya", "Canlılar dünyasını gezelim, tanıyalım" ve "İnsan ve çevre" gibi temalar içerisinde toplam 20 kazanımda yer verilmektedir (İncekara ve Tuna, 2010).

Çevre sorunlarının kalıcı çözümündeki yaklaşımlarda eğitim faaliyetlerinin önemli olduğu bilinen bir gerçektir. Çevre konusunda bilinçli ve duyarlı bireyler yetiştirmek, bu sorunların çözümü için en etkili yol olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyleri çevre konusunda bilgilendirme ve onlara olumlu tutumlar kazandırarak davranış değişikliği

oluşturma zorunluluğu vardır. Bu bağlamda, çevre sorunlarını çözmede ve önlemede, verilecek eğitimin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu konudaki başarımız toplum bireylerinde olumlu tutum ve davranış oluşturmaktan geçmektedir. Çevreye karşı olumsuz tutuma sahip bireylerin çevre sorunlarına duyarız olacağı ve hatta çevreye sorun yaratmaya devam edeceği şüphesizdir (Uzun ve Sağlam, 2006).

Gökçe, Kaya ve diğerleri (2007)' nin, ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışma da, öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının cinsiyet ve akademik başarı düzeyine göre farklılaştığı görülürken, baba ve annenin eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyine göre farklılaşmadığı saptanmıştır.

Teyfur (2008)' e göre de, ilköğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile çevreye yönelik tutumları arasında başarılı öğrenciler lehine anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. Aydın ve Çepni (2012)'nin 790 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çevreye ilişkin olumlu tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Sınıf düzeyleri arttıkça, öğrenciler daha fazla çevre eğitimi dersiyile karşılaşmış olduklarından, tutumları da bu oranda artmaktadır. Bu çalışmalar da, akademik olarak verilecek çevre eğitiminin gerekliliğinin göstergesidir.

Öğrencilerin çevre ile ilişkilerinin fazlalığı onların çevre konusunda da olumlu tutumlara sahip olması sonucunu doğuracaktır. Kahyaoğlu ve Özgen (2011)'nin kırsal kesimde yaşayan ilköğretim öğrencilerinin çevre yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirmek amacıyla yaptıkları bir çalışmada, kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının olumlu olduğu, çevreye yönelik tutumlarının öğrencilerin cinsiyet ve babanın mesleki durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği fakat sınıf, aile birey sayısı, ailenin gelir durumu, anne ve babanın eğitim seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu çalışmadan da anlaşılacağı üzere, anne-babaların ve öğretmenlerin, bu konuda daha hassas davranması gerekliliği ortadır. Yetişkinler, çocukların doğa ile daha çok içli dışlı olacağı ortamlar yaratmalıdır.

Verilen çevre eğitiminin toplumların çevre bilincinin gelişimi ve dünyamızın geleceği için önemi nedeniyle; bu çalışma yapılmıştır. Bu tür çalışmalarla öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının ortaya konulması gerektiği düşünülmektedir. Böylece, aile ve okul ortamında verilecek çevre eğitiminde hangi noktalar üzerinde daha fazla durulması gerektiği ortaya çıkacaktır. Bu çalışma ile ilköğretim 5. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin çevre konularındaki sorulara vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda, öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, 5. sınıf öğrencilerinin çevre tutumlarının belirlenmesi bakımından önem arz etmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modeli kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırma 2011–2012 eğitim-öğretim yılının güz döneminde İstanbul Bağcılar ilçesindeki Mev 60. Yıl İlköğretim Okulu'nda yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini bu okuldaki 5. sınıfta öğrenim gören toplam 139 öğrenci oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında örneklem grubuna giren öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarını ölçmek amacı ile Leeming ve diğ. (1995) tarafından geliştirilen “Çevreye Yönelik Tutum Ölçeği”nin Aslan, Sağır ve Cansaran (2008) tarafından yeniden düzenlenmiş ve ilköğretim öğrencilerinin çevre tutumlarını belirlemek amacıyla kullandıkları ölçek, bu çalışma için de kullanılmıştır. Bu araştırmacılar tarafından, ölçeğin KMO örneklem ölçüm yeterliliği değeri=0,874; Barlett testi yaklaşık ki-kare değeri= 2279,979 (p=0,000) olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,860$ olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonuçlarına göre ise, çevre tutum ölçeğinde yer alan maddelerin ortak faktör varyanslarının 0,333 ile 0,717 arasında değiştiği görülmektedir. Toplam varyans değerleri incelendiğinde analiz edilen 24

maddenin, özdeğeri 1'den büyük olan 7 faktör altında toplandığı görülmektedir. Ölçekteki 1. faktörün açıkladığı varyans %24,078 ve diğer faktörlerin ölçüğe olan katkısı çok fazla değildir. Bu nedenle ölçüğün tek faktörlü olabileceği düşünülmüştür. Ölçek 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesinde olumlu maddeler için kesinlikle katılıyorum 5, katılıyorum 4, kararsızım 3, katılmıyorum 2, kesinlikle katılmıyorum 1 ve olumsuz maddeler için kesinlikle katılmıyorum 5, kesinlikle katılıyorum 1 şeklinde puanlama yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Öğrencilerin her maddeye verdikleri cevaplara ilişkin ortalama, frekans ve yüzdeler verilmiştir.

BULGULAR

İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları

Öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının değerlendirilmesinde betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Öğrencilerin verdikleri cevapların betimsel istatistik sonuçları Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1'de tüm örnekleme ait çevre tutumu puanlarının frekans, yüzde ve ortalama değerleri verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Çevre Tutum Ölçeği Cevaplarına Ait Betimsel İstatistikler

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	\bar{X}
	% (f)	% (f)	% (f)	% (f)	% (f)	
1.Hayvan yaşamını korumak için bazı ürünlerin alımını durdurmak isterim.	5,758	5,037	16,54 23	22,30 31	50,35 70	4,06
2.Enerji tasarrufu için ayarlı lamba kullanmak isterim.	2,874	5,75 8	5,75 8	20,86 29	64,74 90	4,38

3.Çevre bilincini arttırmak için kapı kapı dolaşırım.	8,63 12	15,10 21	23,74 33	27,33 38	25,17 35	3,45
4.Kirliliği azaltmaya yardım için insanlara mektup yazmak isterim.	4,31 6	2,87 4	17,98 25	31,65 44	43,16 60	4,06
5.İnsanlara geri dönüşümü öğretmek için kapı kapı dolaşırım.	5,03 7	14,38 20	24,46 34	31,65 44	43,16 34	3,56
6.Çevre sorunlarına nasıl yardım edebileceğimle ilgili ailemle konuşurum.	4,31 6	7,91 11	6,47 9	23,74 33	57,55 80	4,22
7.Su tasarrufu için dişlerimi fırçalarken lavaboya boşa akan suyu kapatırım.	5,03 7	1,43 2	1,43 2	10,79 15	81,29 113	4,61
8.Enerji tasarrufu için kullanılmadığı zaman evdeki ışıkları kapatırım.	5,03 7	0,71 1	7,91 11	13,66 19	72,66 101	4,48
9.Kullandığımız bazı şeylerin geri dönüşümünü ailemden isterim.	7,19 10	10,07 14	15,10 21	46,76 65	20,86 29	3,64
10.Kirliliği azaltmak için ne yapabileceğimi diğer insanlara sorarım.	4,31 6	9,35 13	26,61 37	24,46 34	35,25 49	3,76
11.Gerekli olmadığı sürece suyu musluktan boşa akıtmam.	4,31 6	0,71 1	4,31 6	7,91 11	75,53 105	4,28
12.Geri dönüşüm için evimde atık nesnelere ayrıştırırım.	9,35 13	12,23 17	14,38 20	38,12 53	25,89 36	3,58
13.İnsanların çevreyle ilgili dikkatsizliklerini düşünmek beni korkutur.	5,03 7	8,63 12	23,02 32	26,61 37	36,69 51	3,81
14.Çevreye zarar veren kirleticilere kızarım.	4,31 6	6,47 9	13,66 19	27,33 38	48,20 67	4,08
15.İnsanların kullanılmış şişe, teneke kutu ve kağıtları geri dönüştürmesi beni mutlu eder.	2,87 4	3,59 5	9,35 13	23,02 32	61,15 85	4,47
16.Hayvanlar üzerinde ürünlerini deneyen kuruluşları düşündüğümde kızarım.	5,75 8	7,91 11	9,35 13	23,02 34	61,15 73	4,10
17.İnsanların enerjiyi koruma çabalarını görmek beni mutlu eder.	2,15 3	4,31 6	7,91 11	27,33 38	58,27 81	4,35
18.Suyun boşu akması beni üzmez.	81,29 113	8,63 12	1,43 2	4,31 6	4,31 6	4,66
19.Çevre problemleri hakkında endişelenmem.	61,87 86	16,54 23	13,66 19	4,31 6	3,59 5	4,28
20.Kirliliğin ailem üzerine olan	69,78 97	13,66 19	7,91 11	3,59 5	5,03 7	4,39

etkileri beni korkutmaz.						
21. İnsanların geri dönüşümü olan nesnelere attığını gördükçe üzülürüm.	20,86 29	17,26 24	19,42 27	18,70 26	23,74 33	3,07
22. Hayvanların yaşadıkları yerlerde evler yapıldığını görmek beni üzer.	10,79 15	5,03 7	13,66 19	13,66 19	56,83 79	4,00
23. Ne kadar enerjinin boşa harcadığını görmek beni endişelendirir.	5,75 8	4,31 6	18,70 26	27,33 38	43,88 61	3,99
24. İnsanların çok fazla su kullandıklarını görmek beni üzer.	9,35 13	1,43 2	10,79 15	18,70 26	59,71 83	4,17

Tablo 1 incelendiğinde; 7, 11, 18 ve 24. maddelerin aritmetik ortalamalarının (sırasıyla $\bar{X} = \%4,61-4,28-4,66$ ve 4,17) ve yüzdelerinin (sırasıyla $\%81,29-75,53-81,29-59,71$) yüksek çıktığı görülmüştür. Bu maddeler incelendiğinde, maddelerin su tasarrufu ile ilgili olduğu gözlenmiştir. Bu durumdan yola çıkarak, öğrencilerin su tasarrufu ile ilgili tutumlarının yüksek olduğu söylenebilir.

Tabloda; 2, 8 ve 17. maddelerin aritmetik ortalamalarının (sırasıyla $\bar{X} = 4,38-4,48$ ve 4,35) ve yüzdelerinin (sırasıyla $\%64,74-72,66$ ve 58,27) yeterli düzeyde çıktığı görülmektedir. Bu maddeler incelendiğinde, maddelerin enerji tasarrufu ile ilgili olduğu görülmektedir. Öğrencilerin, enerji tasarrufu ile ilgili tutumlarının yüksek olduğu düşünülebilir.

Tabloda 15. maddenin yüzdesi ($\%61,15$) ve aritmetik ortalaması ($\bar{X} = 4,47$) yeterli düzeydedir. Bu madde geri dönüşümle ilgilidir. Öğrencilerin geri dönüşümle ilgili tutumlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablodaki 19. ve 20. maddelerin aritmetik ortalamaları (sırasıyla $\bar{X} = 4,28$ ve 4,39) ve yüzdeleri (sırasıyla $\%61,87-69,78$) yüksek olduğu görülmektedir. Bu maddeler çevre kirliliğinden duyulan endişe ile ilgilidir. Öğrencilerin, çevre kirliliğinden endişe duyduklarını söyleyebiliriz.

Tablo incelendiğinde; 3, 5 ve 21. maddelerin yüzdelерinin (sırasıyla %25,17-24,46 ve 23,74) ve aritmetik ortalamalarının (sırasıyla $\bar{X} = 3,45-3,56$ ve 3,07) düşük olduğu görölmektedir. Bu maddeler incelendiğinde; maddelerin diğer insanlara çevre bilinci öğretilmesiyle ilgili maddeler olduğu görölmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak öğrencilerin, çevre bilincini öğretmekle ilgili yüksek tutumlarının olmadığı sonucuna varılabilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada daha önce Leeming ve diğer. (1995) tarafından geliştirilen “Çevreye Yönelik Tutum Ölçeği”nin Aslan, Sağır ve Cansaran (2008) tarafından “Çevre Tutum Ölçeği Uyarlanması ve İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Tutumlarının Belirlenmesi” adlı makalelerinde kullanılmış olan Türkçeye uyarlanıp, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılarak, yeniden düzenlenmiş hali kullanılmıştır. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları değerlendirilmiştir. 139 ilköğretim beşinci sınıf öğrencisine uygulanan ölçek sonucunda;

1- Su tasarrufu ile ilgili maddelerin aritmetik ortalamaları ve yüzdelерinin yüksek çıktığı görölmüştür. Öğrencilerin su tasarrufu ile ilgili tutumlarının yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

2- Enerji tasarrufu ile ilgili maddelerin aritmetik ortalaması ve yüzdelерinin yüksek çıktığını görölmektedir. Öğrencilerin enerji tasarrufu konusunda olumlu tutuma sahip olduklarını söylemek mümkündür.

3- Geri dönüşümle ilgili maddenin ortalama ve yüzdesi yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin geri dönüşüm konusunda duyarlı oldukları söylenebilir.

4- Çevre kirliliğinden duyulan endişe ile ilgili maddelerin aritmetik ortalamaları ve yüzdeleri yüksek değerde çıkmış olup öğrencilerin çevre kirliliğinden ve etkilerinden endişelendikleri söylenebilir.

5- Diğer insanlara çevre bilinci öğretilmesiyle ilgili maddelerin aritmetik ortalaması ve yüzdeleri düşük değerlerde çıkmış olduğu görülmektedir. Buradan da öğrencilerin diğer insanlara bu bilinci öğretme ve yayma çabasında olmadıklarını söyleyebiliriz. Şimşekli (2004)'nin yaptığı çalışmada da, ilköğretim okullarının çevre eğitimi duyarlılığının istenilen düzeyde olmadığı saptanmıştır. Ayrıca Atasoy ve Ertürk (2008)' ün 1118 öğrenci ilköğretim öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada da, öğrencilerin çevre bilgisi ve çevre tutumu açısından yeterli düzeyde olmadıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar, çevre eğitiminin üzerinde daha fazla durulmasının gerekliliğini göstermektedir.

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin çevre konusunda kendilerine düşen görevleri yapma konusunda olumlu tutumlar besledikleri söylenebilir. Özellikle su tasarrufu ve enerji tasarrufu konusunda oldukça olumlu tutumları vardır. Bu durum Erten (2005)'e göre; Diekmann ve Preisendörfer'in (1992) Low-cost/High-cost teorisiyle açıklanabilir. Bu teoriye göre bireyler, çevreye yararlı davranışları yerine getirirken kendi açılarından "masraf-fayda"(Kosten-Nutzen) yönünü düşünürler. Eğer bir davranış bireyin rahatından fedakarlık, cebinden para harcamasını gerektirmiyorsa ve yapması kolay ise bu tür davranışlar "Low-cost", tersi olan davranışlar ise "High-cost" davranışlar olarak ele alınmaktadır. Örneğin çöplerin ayrılması, elektrikli araç-gereçlerin düğmelerinin kapatılması, çeşmelerin kapatılması gibi davranışlar "Low-cost", özel araba kullanımını azaltarak toplu taşıma araçlarını tercih etme, uzakta bulunan şişe toplama kumbaralarına kullanılmış şişeleri toplayıp götürme gibi davranışlar da "High-cost" davranışlar sınıfında sayılmaktadır. Buradaki birçok sonucu bu teori ile açıklamak mümkündür.

Yapılan araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

1-Öğrencilerin çevre tutumlarının kendileri ile ilgili kısımlarında iyi olmalarına rağmen başkalarıyla bu sorumluluğu paylaşma ve öğretme konusunda sıkıntılarının olduğu düşünülmektedir. Çevre eğitimi ile ilgili kazanımlarda bu konunun üzerinde durulmalıdır. Ayrıca daha etkili bir çevre eğitimi verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Şimşekli (2004)' nin yaptığı çalışmada bu konuyu desteklemektedir. Nitekim çalışma

sonucunda, ilköğretim okullarının çevre eğitimi duyarlılığının istenilen düzeyde olmadığı saptanmıştır.

2-Öğrencilerin çevre ile ilgili tutumlarının sadece maddi kaygılar nedeniyle tasarruf konusunda yoğunlaşması üzerinde durulmamalıdır. Ailelerin ve eğitimcilerin daha kapsamlı bir çevre eğitimi vermeleri gerekmektedir. Teyfur (2008), yaptığı çalışmada okullarda çevre ile ilgili etkinliklerin artırılması gerektiği kanısındadır. Ayvacı ve Çoruhlu (2009) ise, ilköğretim düzeyinden başlayarak temel çevre sorunları ile ilgili öğrencilerin yeterli düzeyde eğitilmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Meydan ve Doğu (2008), 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, çevre kavramına yönelik konuların sadece ilköğretim 7. sınıf müfredatında yer almasından dolayı, bu sınıftaki öğrencilerin diğer sınıftaki öğrencilere göre çevre testi sonuçlarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmaların ışığında, aile ve okul ortamlarında verilecek çevre eğitiminin oldukça önemli olduğu söylenebilir.

3-Çevre tutumlarının davranışa dönüşüp dönüşmediği konusunda akademik çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aslan, O., Sağır, Ş. U. ve Cansaran, A. (2008). Çevre tutum ölçeği uyarlanması ve ilköğretim öğrencilerinin çevre tutumlarının belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 283-295.
- Atasoy, E. ve Ertürk, H. (2008). İlköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir alan araştırması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 105-122.
- Aydın, F. ve Çepni, O. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi (Karabük ili örneği). *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:18.
- Ayvacı, H. ve Çoruhlu, T. (2009). Öğrencilerin küresel çevre sorunlarına bakışları ve kavram yanlışlarının belirlenmesine yönelik gelişimsel bir araştırma. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 11-25.
- Erten, S. (2005). Okul öncesi öğretmen adaylarında çevre dostu davranışların araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 91-100.

- İncekara, S. ve Tuna, F. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin çevresel konularla ilgili bilgi düzeylerinin ölçülmesi: Çankırı ili örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 22, 168-182.
- Gökçe, N., Kaya, E., Aktay, S. ve Özden, M. (2007). İlköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları. *İlköğretim Online*, 6(3), 452-468.
- Gültekin, U. ve Budak, D. (1999). *Türkiye’de çevre yönetimi: Örgütlenme ve sorunlar*. 3. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresinde Sunulmuş Bildiri, İzmir
- Gündüz, T. (2004). *Çevre sorunları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Güney, E. (2003). *Çevre ve insan (Toplum doğa ilişkileri)*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Kahyaoglu, M. ve Özgen, N. (2011). Kırsal kesimde yaşayan ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi ve çevre sorunlarına yönelik görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(40).
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi (12. Baskı)*. Ankara: Nobel.
- Meydan, A. ve Doğu, S. (2008). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çevre sorunları hakkındaki görüşlerinin bazı değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 267 -277.
- Sümer, G. (2007). Türkiye’de çevre bilincinin gelişimine katkıları bakımından Türkiye Çevre Vakfı. *SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (12)2, 279-297.
- Şimşekli, Y. (2004). Çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik çevre eğitimi etkinliklerine ilköğretim okullarının duyarlılığı. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 83-92.
- Teyfur, E. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarılarının ve Çevre Kulübü Çalışmalarının Çevreye Yönelik Tutumlarına Olan Etkisi (İzmir Örneği). *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1),131-149.
- Uzun, N. ve Sağlam, N. (2006). Ortaöğretim öğrencileri için çevresel tutum ölçeği geliştirme ve geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 240-250.

SUMMARY

In this study it is aimed to measure the attitudes of primary school 5th grade students towards environment. Survey model is used in the research. The study is carried out in Mev 60. Yıl Uçanevler primary schools in the Bağcılar district in İstanbul city in the second term of 2010–2011. The sample of the study consists of 139 students attending to the 5th grades in the randomly chosen classes. The reliability of the scale is found

$\alpha=0,860$. The obtained data is evaluated by descriptive statistical techniques. In the study, in the analysis of the data gathered with mean, frequency, and percent were used. Test is used to compare the differences of items and attitude points of the classes. At the end of analysis, 5th classes were found to be generally positive attitudes of the total environment. According to the results of the study, students with positive attitudes about the environment were found to be about doing the tasks they have. In particular water saving and energy saving has been very positive attitudes. This situation, Erten (2005) according to, explained with Diekmann and Preisendörfer's (1992) Low-cost/High-cost theory. According to this theory, individuals carrying out activities that benefit the environment, they calculate "the cost and benefit" of that work. If a behavior does not require sacrificing the comfort of the individual, and do not require money to spend, this type of behavior is called "Low-cost" behavior. The opposite behavior is called "High-cost" behavior.

Based on the survey results the following recommendations are made:

- 1- Thought that environmental attitudes of the students is good, but there are problems about this responsibility to teach others. Environmental education should be emphasized this issue.
- 2- Students' attitudes about the environment should not concentrate on only saving. Parents and educators should give a more comprehensive environmental education.
- 3- Academic studies must be done on how to transition between environmental attitudes and behaviors.